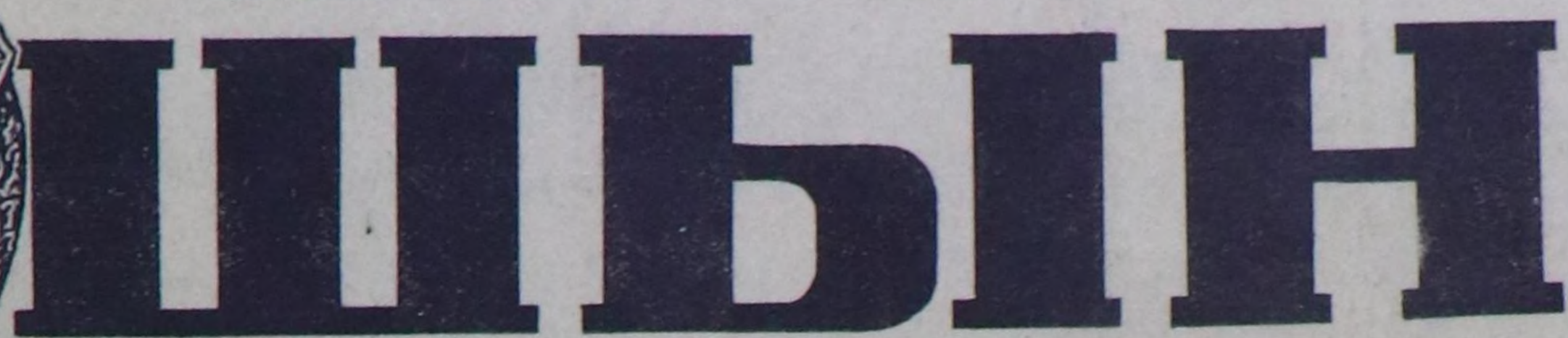

Өртээ 2. көп.

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕҢНЕЖИҢЕР!

түзүстүргөн. СССР-нің б
-ның аразына пайырап, к
ына болгаш бот-боттарына
а дугайына көрүүнү чарга
ына-биле холбаштыр кинолар
организаада.

дүстүр револютор болгаш к
теүгүзүп, делегацияны ийги да
бырдыла япон милитаризм
олдун болгаш Совет Эзелеси
штырлар демистин, амы Мо
мдыраалды тургузуушкун б
дуина ийи чурттарыны бузуу
и толарга көргүсүн урал-че
документалдыг кинесфильм
лар сонугар көрүя турар
(СЭТА)

ЫДЫ БАЗЫМ

ИЧЫ БАЗЫМ

Москва областни комму-
тери, бугу ажылач чонн
СЭПК-нин XXV съездин
шунтирилери, онгу беш
дого планларны кууседир
чотагындан езу-биле, у
соруку киришкынчыг аа
дан деп, ол демдегелле-
уенин дургузунда улустир
дурмушунуну хемчээли
ху немей оксен, шынар
дээли категориялыг кыды
ын кылып үндүрери беш
дургузунда деп катап ко-
дээн. Бодо ажал-агынын
жүдериң, партиянын со-
программазын ботталдыр-
га дыка улуг чединиши
чедин аалдыгын.

Чаа беш чылда чединши-
ниг ажалдарынын үндө-
бо чылын салдыгын ту-
ужурлук деп, илеткети ол-
лап демдегелди. Инчан
өөң баштайгы хуннери
гезгелде-де будурушкун

чәлдерин өстүрериниң бе
турмуштуг темпизерин ч
алары, аждын шак б
зүн үнеләри, бисте бар
гү-ле курлавырларны а
лалга киярери, «Сызд
нунуң хун санында-ла
пландан ажыр продукция
берәзин!» деп дозун-бале
пизизист чарыштын ка

АССР-нің Дзиди Советинин
бижи-биле шаңнаар дугайын
дзиди Советинин
мунуң чарлыы

Секретари Н. БОЙДУ.
Национально-
просветительский

МААДЫРНЫҢ ЭЖИ

Рыбинский судно заводдунга кылган теплоходтун «Вера Волошина» деп адаан. Эрес-дидим партизан хайымын адым ол суднога «Зоя Космодемьянская» теплоходтун экипажынын даян эсугар тыыскаан.

Эйне баштай Вера бие Зоя 1941 чылдын күзүндө Москва чогуунда Жаворонки деп станцияга ужурашканын, уруулар садынын кагылган чайы бажынынга оларын партизан баазасы турган. Волошина кычан чаа-ла дайынын даалга кыгекши келген болгаш бөлүк-биде дайынын тышыне чаа похоче чогуруунга белгиленип турган. Болукке не-мелде күштү берген, ол чаа кижилерин арзынга москвалык школага Зоя Космодемьянская база турган.

Диверсия-хайгыл бөлүкүн комиссору Вера Зояга дузала-жар турган, олар узаванна-маша өнүктөр, уруулу калы болуксаар апарган. Москвага чаа булган турган дайынын тышыне похосомолук хайгымчылар азын каш койчу болган. Бир каттап диксия тузуктушун үе-зиде олар ийн болукке үстүр жүчкүг таварышкан. Оларын бирөөн Вера Волошина баш-таан, экесинде, Петришево суурже уткан болукке Зоя чораз. Кустар дайынын даал-

Г. ФРОЛОВ.

Шулук кыдыраажындан

ЧОНАР - ДАШ

Сарыг-Хая шораннары Шагдам тура чажыт даштыг джир чүе. Тойбу-Хаавыс болу чоқта Той-даа хондур ону дээш, тыппааннар хей. Сарыг даштар амыр дөппе. Сарыг даштыг чөвүрээс эвес-тир ол. Тойбу-Хаавыс чарын оортан Тоо-чуругу дүрүлгөри сомон аялган. Тойбу-Хаа деп кымал ынчан? Тоолда маалыр, Танаа-Херел эвес-даа бол. Арат кижити торуп калган. Аял бөдүн урун-сөөр мастер-дир. Тойбу-Хаавыс болу чоқта Доо-дук ишкан ишкер-даа кайымы үер. Сарыг-Хая чонар-даж. Салтакчыга бараан болур харик бар бэ? Б. ЧЮДЮК.

СЕПТЕЛГЕ

● ШОДУГ ● Септелге эргеленип на-чалыгы Станислав Никодимович Зубайлов хуралчыган артирив турган. — Загородная кудумчуу-ла алаан беш дугарыг тос-каат бажынын септелген кыгакча дээр чүе кылдын-чаалык! — дээс оон сүр-те-тиг үмү минналган. — Эй Сепелкин, мен силерде айты-рып тур мен, казан доор-бозан турар силер? — Септелген ателаш, үш ай болган! — деп, бугу-дуге кылдынын началыгы тод харымдаган. — Ха-а, ам-лаа эгелевон мышкажынар чүе? Солу-на дымнады-ыр! — Херектин ужуру чы-лыг. Станислав Никодимович, ол бажынын тудугулар ам-лаа тутпаан — деп, кол ин-жер Вайнаков таймырлаан. — А тыр-даш, Зубайлов думчук аржыны-биле хаваан чоткаш, хилерген. — Моон мурунда чүе дымнааны-нар ол? Тудугуларын ша-га-ла сымдырып турган-дыр мен. План эсугар сеп-те-лге бажынымын туду-лун ам-даа дооспааннар-дыр. — Эгелевоннар-деп, кол ин-жер тодараткан. — Кай, эгелевоннар бэ? — Ша-ла мыдыг ийн-дээш, бугу-дуге кылдынын началыгы тымырлаан эге-леш. — Беш кат эрг-и бажыны бузуп кечүрерини чөшкө-лөргө тудугуларга чок болганымдан ол бөдүн ор-мунда турбушаа. — Брөөл шити ийн-де шим-за барган Улустун кичинейи адым-биле карактарып дуг-лаш, болганаш олурупкан началыгыне. — Ычарага эрг-и бажын ормунда хөвөр мышкажы? — дей каанкаш, Станислав Ник-

ОН БЕШ МИНУТА...

Кожам Кайгал-өөдүн ке-жээ адым так үеинде аш-те-м садымче буу-лаа бар чо-раанынга каш-уда таварыш-кылган мен. Ычан ол хол тутуп менделер хамлаа-нок, «Ийн!» деп харымлаар беини чак чок алаар. Та чүе, чүе дээш далаж чоруп киж-и пийк? Ону айтырар чак кайда боор, мындыг бажы к-жиде. А эртен аш-чөм садымче баарда, Кайгал-өөл мырнай далашкан. Шөлөн, маажык, пиянла чылар-чылаас чүе, салыкта чейр каш-даа каттап талкылаар. «Эйлеп чачыг

ЧҮРЕКТИҢ ХАНЫЗЫНДАН

Он беш уругу божааш, оларын өстүрүп доруктурган, бут кырынга тургузуп, коюнун чоон оруунга кийип каан не-ат-алдарыг болбай калчаар. Оон хөргөн чүге Маалыр-ненин адым сымдык каастап чорурундан аңгыда, күш-ажымчы ачы-хавыязы дээш ол хой-хей медалдыр-биле ба-ла шаанаткылаан. Оон аңгыда Тыва АССР-ни. Дээди Со-ветин Президиумунун Хүндү-дү бижин болгаш алгы-аңы чылдарда «Социалисттик ча-рыштын тыпкычын» деп хо-рок демдектери-биле ону ша-нап демдегезин.

«Чодура» совхозтун эки малчыны чоран Маалыр-ненин Селенмаа Айжысина Сират-тын уругулары болгаш уруга-рынын уругулары шуут чыгып келер болза, бир өгө кайын сынчыр ийик.

— Он беш уругуларым шу-туу буттарынын орун тып чалгынаан, төрөн узуну-дан үжүп чорукканнар. Чүгө-лө кызым ол каласста өө-рөшп турар. Уругуларым ийин ала-ненин ийн са-гал, мал ычкан болганнар — деп эчки, башкы, дээш, орту-маш эртем чедип алган уру-ларын ол салаа бажып санаа олурга чугалаан.

Тес-Хем — сурагыт мал-чыларын чурту. Чүгө бо

районда эвес, республикада беини бедик көргүзүлү-мүшкө хойжуларын моон хойу-биле көргүзүп болур. «Чодура» совхозка Борис, Селенмаа Сираттар база бе-дик көргүзүлүп хойжулар турган. Оларын хойжулар келген чылдарында төрүр чүе койдан алган көргүзүлгө-чүстөн кудулап көрбөз. Ын-дыг эки түннелерин чедип чылдарын ортаа үеинде өг-бүдүн эр ээзи мөчөзүнте чедир олар ап келген. Олар чөргөн ажит чылдарда хой-жулап келгенер.

Селенмаа Айжысина ам дүрүм суугар дымнаа-жыла олуруп турга-даа, са-гы-сактын дым-аас дөштү-мөс. Ыланга хай-агылап, соок дымзып келерге бөдүнү чурттап эркен амылдарын-га таварышканын бергенерин болуп келтирер. Ичканга ол кожазында кичинин ма-лам малдан амылдарга ар-га-сумезин бо-ла бере бээр Төлөттиг малчы чоран Ма-алыр-ненин дөдөм ак өө ам Агарын Одаг-Акс деп черде. Ылаа «Чодура» совхозтун эки анык малчыны Нурсат Дор-жу кыштаган олурар. Хей уругуларын неш, хоочун ма-жын амык өг-бүгө чаш ма-ды доруктурарын ар-га-сум-езин кезээде берип, бөдүнү

дагыныкы хөргөн уламчыла-мышаан. Ол ам алдан ийн ха-рын эргинин арта басса-даа, алак-бышаа чик, бөдүнү амыл-агылы салбайн чорутур. Малчы кезээде малчы. Ону ол мнак амылдан чүе-даа чардыктырып шыдаас.

— Мен база, көдээде өскө чоң мышка тускай докта-кан норма-чыкка дүшкөк биш малды азырап олурар мен. Пенсонер кичинин бир хөргө-даа ол чүе ийиш. Малымдан артыкшык үнүп көргө күүрөгө садыры база утпас мен. Эйт херек болган-да, артык малды күрөгө садыр ужуруг — деп, ол чугалап олурар.

Оон ийн Маалыр-ненин таварышпай олурар чүддери база бар. Суурда чурттап олурар чамалык хамалыларын өскө анык беини чок болу-рга таарышас. Көдээ керде чурттап олурар өргө бурзу-дузалаа амыл-агылыг, док-таттыган норма-чыкка дүштүр малды болуп болза ийн багыч чүе боор деп. Бе-дир-Амг. Самгалдай суур-лаа чамалык бажыларын ороодуну калжаалары бүстүп калганда, оон чачыс ко-чал иштэ картонка-лаа алас-чүгө чашпан дугай үнөт, саап ижер чачыс ийн-лаа чок болу Бо айтыртып чер-

МОСКВА

СЦЕНАЗЫНГА ОТЧЕТ

Партинын XXVI съезди-зинге турсааткан Бугу-эи-келдик шилер көрүлдүн Москвага Саратовтун Карл Маркс аттыг ший театры үг-гүлүлзөн. Оон баштайгы кө-рүлдүн январьнын 14-те Тел уруглар театрынга болган. Саратов коллективни Е. Ви-ноградскийн «Чакан неми-гүн» деп шийин барзалган-кан. Бөдүн тараачын турган күүрөк амылдарын апарган Александр Соколованын өзү-көвирин РСФСР-ниң улустун артизи В. Ермакова тургускан. Саратовчулар эстафетаны Калининниң ший театрынга дамыткан. Оон көрүлдүн я-варь 15-те СССР-ниң биче те-атрынга болган. Калинин артисти москвалырга П. Проскуринин романын эсуг-ка кылган «Сэң ады» деп шийин-биле таныштырар.

телевидение

ЯНВАРЬ 17-ДЕ МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информаци-онная программа. 8.45 — «АВВД-дээр». 9.45 — «Бистин адрез-нис — Совет Эмелле». Про-граммага Челябинск обла-стын урун чүе коллективни-к кырлар. 10.20 — «Кин баран-ны хонур». 10.50 — «Москва-чча». Телекүр. 12.15 — «Спорт-лотонун» 2-ти тиражи. 12.25 — «Хун шыжаммыр». Дамы-дыган биология эртем-инин калжаалды Г. М. Про-скурков артирар. 13.25 — «Чурукчулар дугайында». Ф. Леж. Төрүтүгөн дүңүдө бээр 100 чыл оюнга. 14.00 — Бөгү дегелеш. 14.15 — «Ка-ды амжалдыжыла». Телекүр-нал. Д. А. Гогованов артирар. 14.45 — Уругуларга фильм. «Эртинелет ортула». А. Вернин романын дугаар урун-сөөк фильм. 16.15 — «Калуга паритымы» деп до-кументалдыг телефильм баштайгы көргүзүлгөн. 17.05 — «Билдир-даа бол элденги». Профессор С. П. Кап-ча артирар. 18.00 — Пошты-тун дайымаалык Ю. А. Ле-тунгун бекселди. Чуртун ашкыдынык тоо улаанын калжаалды. 18.30 — Чаа чылдын «Ах-көк отугу-жы-ны» концерт программасы. 20.30 — «Уе». Информаци-онная программа. 21.05 — 23.15 — «Ах-көк отугу-жыны» концерт программасын калжаалды. Тончукудө-мелээр.

КЫШЫ АЛААНТА. С.-Б. УИКУНЭИНИН чурал чүруу.

81 ХАРЛЫГ СТУДЕНТ

БОНН. (СЭТА). ГФР-де эи улуг намызг студент — Ады-фред Шубтун хары ам 81. Вюртбургтун университетини биология болгаш психология факультетинде ол өвөшп тур-ар. Университетке өөренирге кантап күлөй берген айты-рарга, ол мында деп харым-даан: «Эртем-билгелерге со-нуургалым-дыр, оон ийн эр-темин амык кижилер-биле харымдагы болур дээс күе-лим-дир».

Ол ам үшкү университетке өөренип турар. Студент А. Шуб моон мурунда музика институтин болгаш музика тузукун институтун дооскан. А Шуб амгы үеде несилаа.

Ичкангажок эртем-билгелерге оон чүткүдүлү сынымы чок болган. Агар-бөйдүстүн бай-дым келерге таарыкча чок хунерин эртенкиле беин университетке ол далашкан бар чорут. Өөредилге чери-нин калды-даа өрөшпте ол берги олурга олурупкан бо-лур.

Өөредилгеден дөштү үеинде ол хөжүм акагаларын өй-каткан олурар. «Университетте тоскан сөөдүнө калдык плаанын силер?» деп айты-рарга, А. Шуб мынчаар ха-рымдаан: «Ах-чорук кылар мен, мынган Муруу Амери-кага бар мен».

КААРГАН БОЛГАШ СААСКАН

Тоол чугаа

Бедик-бедик хамгымыштар-биле кылым хаажылаттыган хөжүгөштин салды. Сүзүг ийн аңгыт ашпн, чөшөп чоруп турар эвес. Хөжүгөштин солгай талакы эрнини кырында чоткаш кара-талын шыпын бажынга сааскан. а он талакы эрнини кырында бора хартыга аңгыны теи ан-тыр. Аңгыларын бирөөс кызын кырында тын мен-ди үгөш, кара сагыштыг саасканга карганын алгы-рар.

— Каа-рр, кар-ррр! Аңгылар! Дээрде бугулар ара-зыла хортан дайынын ба-рааны көстүп келди. Богаалыг бора хартыга силерин теи чир дөш дооскинни түр. Кар-рр, кар-рр. Кичинейер!

Аңгылар алгырып, көр-гү-лөшкөн, хыргымыш ит-тинче кирер дей бергенер:

— Аа-а-а. Аа-а-а-а. Аг болган-дыр. Ажит бер бо-лаш-дышкеш, далажып чоруп-каннар.

Мынча хөжүгөштин сол-гай талакы эрнини кырында чоткаш таалды бажында олур-ган сааскан аңгыларын өө-жүктүрүп алгырар:

— Чажыр-чажыр-чажыр. Каарган мегелер олур. Мегети каарганга бугу-вөренер. Силерин чөшөмөзүн, аштазын дээш мычары ол-дур. Каар-ганын мегетини канчыл бил-бес силер? Турган амытаныг олургу мегелер, олурган амы-танын тургуз мегелер, ат-тыг-сурагыт кара-каарган ол болбайкыле.

«Шынап-ла мыдыг эвес деп».

Н. АРАКЧАА.

ШЫН ТЫПКАННАР

Эрзин ортумак школазын өөреникчел Ракса Хуна, Са-мгалдай, Чыргаланды орту-мак школарын өөреникчи-лер Байыр Нурсат, Марта Матсыл, Чалазанын № 3

ХАМААТЫЛАРЫН КИЧИНЭЙИНИНГЕ 1981 чылдын ахыс-ба-раан эстереленип бирин үлдүрүлгөсүн билет-тер республиканык хөвөр-ларында, бөдө болган амыкчы суурларда са-дып турар. Ол үлдүрүлгө-тиржэ бол чылдын январь 30-31 хунеринде Орен-бург хөвөрлө бо-лур.

Эи аас-кежиктиг билет-терин дээр атомобил-дерин ойлап ап болур. Мо-тоциклдер, пиянны, теле-визорлар, соодучулар, ма-гнитофоннар, кинокаме-рлар, фотикага аргаан хе-вистер болган оон-да өскө чүдүлгөри ойлап ап болур.

Лотереяны бирги үлдү-рүлгөсүн дөшкөшкө бажы ойнадып алыр. Оларын арзында — 500, 250, 150, 100 рубльлик ойнашчы-лар бэр.

ПОТЕРЯ БИЛЕТТЕРИН САДЫП АЛЫР! Аялгаш хассаларынын эргелели.

КИНО

ЯНВАРЬ 17-ДЕ «НАЙРАЛ»: «Дэалыг-нер арзында» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40 (узак-кан). 21.00 шактарда. «ПИОНЕР»: «Иван Васи-левич профессиянын солуп тур» 10.00, 11.50, 14.10, 20.40. «Чу-галдажымы акым» (2 серия-ла) 16.00. «Озаладан болча-лар» 18.40 шактарда. «ВОСТОК»: «Каскадёрлар» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шак-тарда. «КАА-ХЕМ»: «Узун дүне» 15.00, 17.50, 20.30 (2 серия-ла) шактарда.